

Werelden van *verschil*

... en hoe geestelijke verzorging bijdraagt aan
een 'humaan detentieklimaat'

Steeds opnieuw verbaast het de drie geestelijk verzorgers die *Festus* voor een gesprek rond de tafel uitnodigde, hoezeer de wereld waaruit de gedetineerden komen verschilt van die waarin zijzelf leven. 'Het is zó'n ander wereld. Zulke gesprekken zijn voor mij ook heel instructief.' Hun werkterrein is de penitentiaire inrichting. In dat niemandsland tussen de twee werelden wijzen zij wegen. Door de 'andere buitenwereld' alvast naar binnen te halen, maar zeker ook door simpelweg aanwezig te zijn, en zo 'menselijke waardigheid te voltrekken'.

Nelleke de Jong – van den Berg

De webpagina's van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) zijn neutraal: 'De Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) zorgt namens de Minister van Justitie voor de tenuitvoerlegging van straffen en vrijheidsbenemende maatregelen.' 'De Dienst Geestelijke Verzorging is een landelijke dienst van de DJI.' 'De dienst richt zich op samenwerking met justitiële en maatschappelijke organisaties en levert een essentiële bijdrage aan een humaan detentieklimaat.' Geestelijke Verzorging wordt geboden door zeven denominaties: gedetineerden kunnen kiezen voor een rooms-katholiek, protestants, joods, islamitisch, boeddhistisch, hindoeïstisch of humanistisch geestelijk verzorger. Aan *Festus*' tafel spraken twee geestelijk verzorgers en een hoofdgeestelijke over hun werk: Jeannette Westerkamp, als predikant werkzaam in De Lindenhorst in Zeist, een gesloten jeugdzorginstelling voor meisjes, Patrick Vlуг, humanistisch raadman in de penitentiaire inrichting in Zoetermeer, en Jan Eerbeek, hoofdpredikant bij het protestants justitiepastoraat, voorzitter van Exodus Nederland

en oud-justitiepredikant. Gespreksleider was hoofdredacteur Marcel ten Hooven.

Complexe problematiek

Vanaf het begin is duidelijk dat dit geen uitwisseling van oneliners wordt. Zo is zwaarder straffen om criminaliteit te voorkomen Eerbeek te kort door de bocht. 'Om de criminaliteitsspiraal te doorbreken is het zaak bij gedetineerden een verandering van levensstijl te bewerkstelligen. Ik heb de afgelopen dertig jaar ervaren hoe complex hun situatie vaak is, met een veelheid aan persoonlijke en maatschappelijke problemen. Een zwakke persoonlijke identiteit, gemaskeerd door soms hufterig gedrag, nauwelijks regelmaat in hun dagelijks leven, povere sociale vaardigheden, en daarnaast gebrek aan huisvesting en werk, schulden en nauwelijks of geen sociale contacten – eigenlijk zitten ze ook gevangen in hun eigen levensverhaal. Dat moet je allemaal bij je benadering van criminaliteit, en de preventie ervan betrekken.' Vlуг vat de complexiteit samen: 'Het instituut gevangenis is in feite te grof om alle verwachtingen die

wij ervan hebben te vervullen. Bescherming van de samenleving én genoegdoening voor de misdaad én afschrikking én resocialisatie, het is veel gevraagd – én onderling tegenstrijdig. Hoe kun je mensen uitnodigen om weer deel te nemen aan de samenleving, in een omgeving die allerminst uitnodigend en samenlevend is?'

Westerkamp: 'Het instituut is niet perfect, maar het geeft mensen wel kansen. Het zet hen stop. Even geen communicatie met hun buitenwereld – die een heel andere is dan de onze. "Jij leeft zo anders. Ik zou dat ook wel willen, maar als ik hier uit kom, ben ik de held, krijg ik een extra tattoo." Er is geen sprake van afschrikking. Vaak gaat het zelfs van vader op kind. "Goed zo," had de vader van een jongen in de jeugdgevangenis gezegd, toen hij iets gestolen had. Waar komt hij iemand tegen die hem prijst om iets goeds?'

Eerbeek: 'Daarom richten wij ons op persoonlijk én maatschappelijk herstel. Ons pastoraat is, net als de nieuwe plannen van justitie, 'herstelgericht': versterken wat goed is en proberen te verbeteren wat nog ontbreekt. Elke gedetineerde krijgt